

перетворень та чітке бачення стремлень і шляхів жіночої самореалізації свідчать про масштабність і системність її мислення, пріоритетність ідей національного та жіночого визволення та здатність реалізації завдань жіночого руху на практиці. Її емансипаційна праця надала ідеологічне, філософське та політичне обґрунтування ідеї єдності звільнення жінок і соціального прогресу.

Бібліографічні посилання

1. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України. 1884-1939 / М. Богачевська-Хом'як. – К. : Либідь, 1995. – 424 с.
2. Ворчакова І. Визначна роль Н.Кобринської у зародженні та становленні жіночого руху в Україні / І. Ворчакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.politik.org.ua/.../bookcontent.php3
3. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні: Франко та його спільнота / Я. Грицак. – К. : Критика, 2006. – 632 с.
4. Книш І. Іван Франко і рівноправність жінки / І. Книш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : library.kg.ua/.../franko/irknish/irknysh4.htm.
5. Кобринська Н.І. Автобіографія. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
6. Кобринська Н.І. До Івана Франка. 23 липня 1884 року. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
7. Кобринська Н. Жіноча справа в Галичині / Н.Кобринська // Наша доля. Книга 1. Зб. праць різних авторів. – Стрий : друкарня Міллера сина, 1893. – С.1-35.
8. Кобринська Н.І. Переднє слово [До альманаху “Перший вінок”] Вибрані твори / Н. І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
9. Кобринська Н.І. Про первісну ціль товариства руських жінок в Станіславові, зав’язаного 1884 року. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
10. Кобринська Н.І. Руське жіноцтво в Галичині в наших часах. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
11. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ - першої третини ХХ ст. : типологія та європейський культурно-історичний контекст / О. Маланчук-Рибак. – Чернівці : Книги-ХХІ, 2006. – 499 с.
12. Смоляр Л. Жіночі студії в Україні. Жінка в історії та сьогодні : Монографія / За заг. ред. Л. Смоляр. – Одеса : Астро-Принт, 1999. – 440 с.
13. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. / І. Франко // Збір. тв.: У 50 т. – Т. 41. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 194-470.

УДК 332.14

Є. О. Сенюшкін

Таврійський національний університет ім.В.І.Вернадського

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Досліджується проблема інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень. Розглянуто технології прийняття експертних рішень, проведення політичного моніторингу і підбору стандартних індикаторів, здійснення політичного прогнозування та моделювання.

Ключові слова: Політичні рішення, прогнозування, моделювання, моніторинг, інформаційно-аналітична система.

Исследуется проблема информационно - аналитического обеспечения принятия политических решений. Рассмотрены технологии принятия экспертных решений, проведения политического мониторинга и подбора стандартных индикаторов, осуществления политического прогнозирования и моделирования.

Ключевые слова: Политические решения, прогнозирование, моделирование, мониторинг, информационно-аналитическая система.

The problem of information - analytical support of the policy decisions is analyzed. The technology of making expert decisions, of political monitoring and selection of standard indicators, a political forecasting and modeling are investigated. The purpose of this paper is to study the problems of information - analytical support of policy decisions. It is concluded that:

Decision-making should be seen as forming a sequence of actions that lead to the achievement of political goals through changes in output information in a situation of uncertainty. Political decisions determine the nature of political activity and content technologies of political power in society.

Decision-making involves the following steps: preparation of information solutions, and the actual decision-making procedure (formation and comparison of alternatives, selection, construction and correction of standard hypothesis or action program).

Information-analytical and forecasting of political decision-making requires an improvement of the coordination of activities, training of qualified analysts and forecasters, as well as the development of methodological, technological and organizational principles of the system of forecasting and modeling political processes.

For the analysis of political problems should use a comprehensive political analysis, based on a combination of systemic and situational approaches, which helps ensure optimal decision-making.

Important role in political decision-making plays a preliminary expert analysis. Of particular significance here is monitoring - a system to collect and analyze information relating to the potential development of political processes.

In monitoring it is possible to use the standard indicators to monitor the political situation (opinions presented in the media, the level of a civil identity, economic and social equality and inequality, trust (or distrust) to institutions and others.).

Evidently, there is a need for a regional level data-processing system that would ensure coordination promoted by political decisions. The most important and fundamental aspects of constructing such system consider building a model of collecting and processing information, organizing information flow, ensuring information exchange between all participants in the political process.

The modeling of the political process to some extent is limited because each political actor has its own peculiarities. Every actor is different from the other by a set of parameters, which include features of the political values of politics and others.

When making policy decisions worth doing alternative solutions and different scenarios of events, check the solution to conflict in, analyzing the possible consequences of decisions like coming and distant.

The most promising areas for further scientific research in this area can be considered heuristically valuable methodological innovations that simultaneously use the system analysis and synergetic paradigm in the study of information and analytical support of policy decisions.

Keywords: Political decisions, forecasting, modeling, monitoring, information-analytical system.

Постановка проблеми. Прийняття політичних рішень – одна з актуальних проблем сучасної політичної науки. Від успішності її вирішення багато в чому залежать результати демократизації політичної системи України. Політичні рішення є важливим елементом політичної діяльності і реалізації політичної мети, водночас – це одна з технологій реалізації політичної влади в суспільстві. Своєчасні та оптимальні політичні рішення, які відповідають реальним потребам суспільства, мають прийматися при відповідному інформаційно-аналітичному забезпеченні, яке створює умови для оптимального вибору політичних альтернатив в умовах складності сучасних політичних відносин в Україні.

Аналіз наукових досліджень. Більшість науковців, які досліджують проблему політичних рішень, сходяться у тому, що через конкретні політичні рішення політична влада втілює свою волю в управлінський процес відповідно до інтересів керівних груп [1]. Відповідно до цього, більшість досліджень, які присвячені політичним рішенням, спираються на загальну теорію прийняття управлінських рішень, яка розвивалася протягом останніх десятиліть переважно в науковій літературі з теорії соціального управління та менеджменту. Як підсумок, були сформувані різні підходи, концепції і напрями у вивченні даної проблеми.

Проблеми прийняття управлінських рішень присвячені численні дослідження як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці. Серед найбільш відомих авторів слід виокремити таких вчених як К.Алдерфер, Е.Бруязький, О.Власюк, Р.Гауз, Р.Гріффін, М.Еддоус, Н.Карданська, А.Качинський, М.Комков, Б.Лазарєв, Ч.Ліндблум, У.Лоуер, Р.Люс, С.Мосов, Е.Мулен, Г.Мургед, Н.Нижник, Л.Портер, Ж.Рішар, Е.Робертс, Г.Саймон, В.Саламатов, В.Селіванов, В.Ситник, Л.Смірнов, Ю.Тихомиров, В.Тронь Р.Фархутдінов, Е.Фогаль, Г.Хейс та ін.

Проблема прийняття політичних рішень розглядається в роботах В.Абизова, В.Авер'янова, Г.Атаманчука, В.Афанас'єва, В.Бакуменка, В.Бебика, О.Белова, Д.Валдо, Б.Гаєвського,

С.І.Глаз'єва, Б.І.Урне, В.Князева, В.Кременя, Ю.Кудца, Г.Лелікова, Н.Нижник, Г.Райта, Г.Розпутенка, В.Тертичка, В.Шаповала, Л.Шкляра, В.Яцуби та ін.

Незважаючи на існуючий потенціал напрацювань у цій сфері низка питань залишається ще недостатньо дослідженою. Зокрема, більш глибокого вивчення потребує проблема інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень. Вона вимагає постановки і вирішення цілого ряду питань: розробки відповідної методології, вивчення механізмів формування прийняття політичних рішень і контролю за їх виконанням, механізмів забезпечення інформаційної підтримки, прогнозування подальшого розвитку політичної ситуації та ін.

Відтак, **метою даної статті** є дослідження проблеми інформаційно - аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень.

Функція прийняття рішень – це процес, що складається з таких етапів: виявлення проблеми і накопичування інформації; її обробка й аналіз; розробка варіантів рішення (альтернатив); вибір оптимального або найкращого за певним критерієм рішення (альтернативи); узгодження та прийняття рішення; його реалізація [2, с. 60–62]. Відповідно до цих загальних функцій процес прийняття політичних рішень проходить ряд стадій. Зокрема, В.Тертичка вказує на такі стадії: аналіз інформації про проблему, яку необхідно вирішувати; постановка проблеми; опрацювання проблеми експертами, напрацювання альтернативних варіантів політики, вироблення альтернативної політики; прийняття рішення; реалізація рішення; підбиття підсумків; внесення коректив у проведення політичного курсу [3, с. 640]. Варіанти політичних рішень повинні чітко окреслювати політичну проблему, описувати політичну ситуацію, формулювати мету, кінцеві цільові проекти й альтернативні шляхи їхнього досягнення.

У науковій літературі, присвяченій вивченню проблеми прийняття політичних рішень, останні поділяються на експертні й управлінські. Експертні рішення мають рекомендаційний характер і приймаються експертами, аналітиками, консультантами. Значення експертних рішень великою мірою визначається їх спрямованістю на зменшення невизначеності при виборі рішення політичним актором. Таким чином, досягається мінімізація ризику прийняття помилкового рішення.

Прийняття експертних рішень передбачає ранжирування наявної інформації з точки зору її важливості, точності та значущості, її оцінку з позицій необхідності та достатності для прийняття оптимального політичного рішення. Часто буває доцільним отримання додаткової інформації, для чого експерт має вибрати процедури, що забезпечать отримання цієї інформації (соціологічні опитування, фокус-групи, експертні опитування тощо).

Аналіз різних альтернатив має привести до оцінки критеріїв вибору оптимального політичного рішення. При цьому експерт перебуває близько до контуру прийняття рішення, але не входить у нього. Результатом роботи експерта є висновки, оцінки, за які він несе відповідальність, але він не приймає рішення та не розробляє механізмів його впровадження. Слід розрізнити позицію експерта, який має бути незалежним, та позицію аналітика, який залучений до складання планів і робить це у співпраці з обою, яка приймає рішення [4, с. 157].

Політична експертиза має бути системною, високопрофесійною та незалежною. Системність експертизи акцентує увагу на використанні методології системного підходу при прийнятті експертних рішень. При цьому, на нашу думку, можливо використання синергетичної методології, яка дає змогу враховувати елементи самоорганізації політичних акторів.

Незалежність експертних рішень виявляється у залученні експертів, які не мають особистої зацікавленості в тому чи іншому результаті експертизи і не можуть бути прямо або опосередковано примушені до надання невідповідного їх переконанням експертного висновку. З метою забезпечення незалежності експертів можливе збереження їх анонімності.

Експертні рішення мають бути високопрофесійними, що вказує на необхідність залучення тих спеціалістів, які мають необхідний досвід і знання. На відміну від експертних, управлінські рішення приймаються безпосередньо керівниками різних рівнів влади і спрямовані на досягнення певних цілей. Вони здійснюються для зміни чинників, що впливають на розвиток політичних процесів. Специфіка політичних рішень полягає в тому, що рішення повинні ухвалюватися швидко, крім того, необхідно враховувати всі обставини і чинники, що впливають на розвиток політичних процесів, а також прораховувати найближчі і віддалені наслідки прийнятого рішення.

Залежно від того, на якому рівні політичної влади перебуває суб'єкт прийняття рішень, змінюється складність завдань щодо прийняття політичних рішень, його відповідальність, наслідки для подальшого розвитку політичної ситуації, що наступають у тому випадку, якщо прийнято неправильне рішення, неправильно було визначено критерії або вибрано не найкращу альтернативу.

Ефективність прийняття політичних рішень в умовах демократизації українського суспільства

забезпечення політичної діяльності є одним з провідних напрямків удосконалення системи управління політичними процесами, – зауважує А.Гуржій. – Прогнозування визнається одним із найважливіших важелів політичного управління як на мікро-, так і на макрорівнях, гарантією прийняття та виконання оптимального рішення» [5, с. 5].

В Україні система прогнозу підтримки прийняття політичних рішень формується при фактичній відсутності координації дій, підготовки кваліфікованих прогнозистів. Відсутні також методичні, технологічні й організаційні принципи побудови системи прогнозування. Крім того, спеціалістів, які розробляють інформаційні технології прийняття політичних рішень, очікує неймовірна кількість проблем. Це підтверджується досвідом створення й експлуатації інформаційно-аналітичної системи Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, де нагромадилася величезна кількість як позитивного, так і негативного емпіричного матеріалу [6, с. 38]. М.Рогожин виділяє у зв'язку з цим три найбільш важливих і принципових аспекти: побудова моделі збору та обробки інформації; організація інформаційних потоків; забезпечення інформаційної взаємодії між всіма учасниками процесу управління [7, с.38].

В цілому технологію розробки політичного прогнозу умовно можна розділити на два основні етапи, які визначають послідовність дій дослідника. Перший етап базується на оцінці стану параметрів й умов політичної ситуації. На основі цих даних будується аналітична частина прогнозу. До неї відносять складання списку релевантних чинників, тобто чинників, що визначають конкретний стан і тенденції розвитку політичної ситуації, а також чинників, які можуть позначитися на результатах і наслідках процесу, який розглядається.

Подальша послідовність дій у складанні прогнозу визначається порядком оперування списком чинників. Для цього необхідно виділити найважливіші з них і вилучити зі списку несуттєві, упорядкувати список обмежень за нормативами, інтересами, цілями, ресурсами, характером дій і ситуацій, визначити граничний діапазон можливостей у розвитку політичної ситуації. Під час проведення зазначених процедур застосовуються такі методи: метод експертних оцінок, історико-логічний метод і метод порівняльного аналізу.

Кінцевим логічним результатом першого етапу прогнозування є побудова прогностичної моделі політичної ситуації. Вона створюється шляхом структуризації чинників.

Перша група чинників – це сукупність необхідних умов існування і розвитку прогнозованого процесу. Друга група чинників характеризує сам прогнозований процес. Функціонування елементів політичної ситуації, в даному випадку можуть розглядатися як система чинників. Третя група – це сукупність тих чинників, які виникають у процесі розвитку політичної ситуації, і можуть мати зворотний вплив на її розвиток. Далі відбувається структуривання чинників у кожній з трьох зазначених груп і визначаються рівні їхньої ієрархії. Друга група, наприклад, поділяється на чинники, які визначають ресурсні чинники, фактори, що визначають інтереси, цілі й стратегії поведінки політичних акторів. Такою процедурою побудови прогностичної моделі є визначення природи кожного чинника, виділення ключових із них, ранжування їх за силою і спрямованістю детермінації.

Завершальним етапом побудови прогностичної моделі політичної ситуації, є ранжування списку, розташування чинників за важливістю і пріоритетністю для даної ситуації, визначення їхньої вагомості за допомогою методів експертних оцінок і математичних обчислень, упорядкування порядкової шкали, а також кількісна оцінка чинників, побудова інтервальної шкали.

Побудова прогностичної моделі дає змогу перейти до другого, заключного, власне прогнозного етапу. Основне прогностичне завдання цього етапу полягає в упорядкуванні списку ймовірних сценаріїв розвитку політичної ситуації. Воно вирішується за допомогою морфологічного аналізу, методів дерева цілей і побудови сценаріїв.

«Написання сценаріїв» – це метод, який дає змогу встановити логічну послідовність подій, щоб показати, як, виходячи з наявної (або якої-небудь іншої заданої) ситуації, можуть крок за кроком розгортатися політичні події. Принципи методу побудови сценарію засновані на системно-синергетичному підході. Сценарій не припускає того, що повинно обов'язково відбутися. Основна вимога до побудови сценарію полягає в описі можливих варіантів розвитку подій. Структура сценарію складається з окремих сценаріїв, які розкривають розвиток політичної ситуації з урахуванням процесів самоорганізації політичних акторів.

Другим важливим завданням побудови сценарію є оцінка ймовірності його реалізації та розробка альтернативних варіантів розвитку ситуації. Після оцінки ймовірності в чисельному виразі здійснюється вибір найбільш ймовірних сценаріїв, на основі яких складається узагальнений сценарій. Далі робиться прив'язка подій, описаних в отриманому сценарії, до часової сітки, потребує оперативного щоденного аналітичного апарату і політичного консультування. Важливим елементом системи прийняття політичних рішень виступає прогнозування. «Прогнозне

Послідовність дій у цьому випадку така: визначення часового інтервалу, формулювання події, словесне тлумачення значення подій, кількісна оцінка. У результаті можна одержати графік реального перебігу політичної ситуації, де на осі абсцис позначатимуться часові інтервали, а на осі ординат – шкала подій, заздалегідь розроблених і кількісно оцінених. Таким чином, побудова прогностичної моделі й упорядкування найбільш імовірних сценаріїв розвитку політичних подій являє собою єдину технологію прогнозу.

Аналітична робота, що забезпечує інформаційну підтримку політичної діяльності, вимагає максимальної концентрації уваги на конкретному завданні, досконального знання предмета, оперативного вивчення політичної ситуації, використання різноманітних методів і прийомів політичного аналізу. Для сучасних методів, що використовуються в межах політичного аналізу, характерним є комплексний підхід, який базується на поєднанні системного і ситуаційного підходів, завдяки чому забезпечується найефективніше вирішення проблем, тому що при цьому методи аналізу обираються в залежності від конкретних ситуацій [8, с. 273].

Серед сучасних методів політичного аналізу широко використовується моніторинг (от англ. monitor – контролювати, перевіряти) – спеціально організоване систематичне спостереження за станом політичних об'єктів, явищ, процесів з метою їх оцінки, контролю, прогнозування [9].

При проведенні моніторингу важливо враховувати, що спостереження й оцінка обумовлюються проблемами і завданнями основної діяльності об'єкта політичного аналізу. Оптимальний вибір індикаторів для виміру характеристик (параметрів) об'єкта аналізу а також експертних систем, що акумулюють експертні оцінки і експериментів, за допомогою яких у контрольних умовах досліджуються політичні процеси, безпосередньо впливають на процес прийняття політичних рішень.

Існує кілька стандартних індикаторів, за якими здійснюється політичний моніторинг. Серед них відзначимо такі, як: думки, представлені в ЗМІ, рівень загальногромадянської ідентичності, економічна і соціальна рівність і нерівність, довіра (чи недовіра) до інститутів влади та ін.

За умови компетентності і кваліфікованості фахівців, що здійснюють моніторинг, можливе одержання максимально об'єктивної інформації, на основі якої здійснюється аналіз політичної ситуації і прогноз розвитку політичних подій. Результати моніторингу мають бути доступними всім гілкам політичної влади для того, щоб було забезпечено своєчасне прийняття політичних рішень.

Великі можливості для інформаційної підтримки прийняття політичних рішень надають технології географічних інформаційних систем (ГІС – технології). Використання ГІС – технологій надає умови для комплексної експертизи досліджуваних об'єктів на базі автоматизації тематичного картографування і комплексної експертної оцінки. Комплексна експертиза базується на результатах інтегрального експертного оцінювання і моніторинг-картографування: природних умов, демографічних, соціальних, етнокультурних, політичних, релігійних характеристик народонаселення та їх динаміки, рівня соціально-економічного розвитку регіону, інвестопридатності і ефективності об'єктів регіонального народногосподарського комплексу, рівня і динаміки антропогенного навантаження на територію, якості навколишнього середовища та ін.

Вирішальне значення в системі інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень має моделювання. Перші спроби моделювання політичних процесів були здійснені в США на початку 1950-х р.р., коли кілька американських університетів і знаменита кампанія «Rand Corporation» стали виконувати замовлення Пентагона і Державного Департаменту США. Незабаром цей досвід став застосовуватися європейськими і японськими політологами. Услід за першими спробами практичного застосування комп'ютерних моделей у сфері політичного аналізу почалося серйозне теоретичне і методологічне осмислення моделювання в гуманітарній області. Особливо слід зазначити роботи американських учених Т.Саати [10] і Дж.Проктора [11], які досліджували проблеми формування принципів і підходів до вивчення політичних систем методом аналізу ієрархічних структур і засобами політичної психології. Ці автори запропонували й обґрунтували методи вирішення системних задач, у т.ч. політичних, які базуються на обробці експертної інформації.

Певні досягнення в розглянутій сфері існують також у вітчизняних політологічних дослідженнях. Зокрема, слід зазначити напрацювання В.Гондюла, який розробив модель оцінки стану суспільства на основі синергетичної методології з використанням теорії циклів [12]. За основу характеристики стану суспільства в цій моделі обрано 16 основних векторів, що відображають різні сфери розвитку й об'єднаних у дві групи – духовний світ суспільства і матеріальний світ суспільства. Основні показники відбивають стан освіти і культури, права, ідеології, політичної сфери, релігії, національно-етнічних відносин, демографії, економіки, екології, інформаційної сфери, науково-технічного розвитку та ін. Запропонована модель дає

зможу розрахувати внутрішній конфліктний потенціал політичної системи. Відповідно до даної моделі, найбільш ймовірні конфлікти і кризи очікують Україну в етнополітичній і релігійній сферах.

Слід зазначити, що моделювання політичних процесів певною мірою є обмеженим. Великою мірою це обумовлено тим, що у кожній конкретній політичній ситуації виявляються особливості, не типові для інших випадків. Кожен політичний актор відрізняється від інших цілим набором параметрів, серед яких слід виділити особливості політичних цінностей, стиль політичної поведінки тощо. У зв'язку з цим перед суб'єктами прийняття політичних рішень постає цілий ряд задач, що вимагають оперативного і зваженого прийняття рішень із врахуванням особливостей кожної конкретної політичної ситуації.

Підсумовуючи, сформулюємо основні **висновки**:

1. Прийняття політичних рішень варто розглядати як формування послідовності дій, що ведуть до досягнення політичної мети на основі перетворення вихідної інформації в ситуації невизначеності. Політичні рішення обумовлюють характер політичної діяльності та зміст технологій реалізації політичної влади в суспільстві.

2. Прийняття політичних рішень передбачає наступні етапи: а) інформаційну підготовку рішення; б) власне процедуру ухвалення рішення (формування і зіставлення альтернатив, вибір, побудова і корекція еталонної гіпотези або програми дій).

3. Інформаційно-аналітичне і прогностичне забезпечення прийняття політичних рішень вимагає удосконалення роботи з координації дій, підготовки кваліфікованих аналітиків і прогнозистів, а також щодо розробки методологічних, технологічних і організаційних принципів побудови системи прогнозування та моделювання політичних процесів.

4. Для аналізу політичних проблем варто використовувати комплексний політичний аналіз, який базується на поєднанні системного і ситуаційного підходів, що дає змогу забезпечити прийняття оптимальних політичних рішень.

5. Важливу роль при прийнятті політичних рішень грає попередній експертний аналіз. Особливе значення при цьому має моніторинг – система збору та аналізу інформації, що стосується потенційного розвитку політичних процесів.

6. При здійсненні моніторингу можливе використання стандартних індикаторів для спостереження за політичною ситуацією (думки, представлені в ЗМІ, рівень загальногромадянської ідентичності, економічна і соціальна рівність і нерівність, довіра (чи недовіра) до інститутів влади та ін.).

7. Очевидною є потреба у створенні на регіональному рівні інформаційно-аналітичної системи, яка б забезпечила координацію інформаційної підтримки прийняття політичних рішень. Найбільш важливими і принциповими аспектами побудови такої системи можна вважати побудову моделі збирання та обробки інформації; організацію інформаційних потоків; забезпечення інформаційної взаємодії між усіма учасниками політичного процесу.

8. Варто враховувати, що моделювання політичних процесів до деякої міри є обмеженим, тому що кожному конкретному політичному акторові притаманні власні особливості. Кожен актор відрізняється від інших цілим набором параметрів, у які входять особливості політичних цінностей, стиль політичної поведінки та ін.

9. При прийнятті політичних рішень варто проробляти альтернативні варіанти рішення і різні сценарії подій, перевіряти рішення на конфліктогенність, аналізувати можливі наслідки прийняття рішень, як найближчі, так і віддалені.

10. Найперспективнішими напрямками для подальших наукових розвідок у цій галузі можна вважати евристично цінні методологічні новачі, які одночасно використовують системний аналіз та синергетичну парадигму в дослідженні системи інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень.

Бібліографічні посилання

1. Абизов В.Є., Кремень В.Г. Політичні рішення: механізми прийняття / В.Є. Абизов, В.Г. Кремень. – К.: Лібідь, 1995. – 326 с.
2. Кхол Й. Эффективность управленческих решений / Й. Кхол. : Пер. с чеш. – М.: Прогресс, 1975. – 165 с.
3. Тертичка В. Рішення політичне / В.Тертичка // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю.Левенець (голова), Ю.Шаповал (заст.голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2012. – С. 640-641.
4. Гирнык А.Н., Саламатов В.А. Методологические аспекты поддержки принятия решений в кризисных ситуациях / А.Н. Гирнык, В.А. Саламатов // Українська психологія: сучасний потенціал: Матеріали Четвертих Костюківських читань. – Т. 1. – К., 1996. – С. 154-162.

5. Гуржій А.М. Про роль прогнозно-аналітичного забезпечення при прийнятті управлінських рішень / А.М.Гуржій // Інформація, аналіз, прогноз – стратегіческие рычаги эффективного государственного управления. Материалы III международ. науч.–практ. конф. – К.: УкрИНТЭИ, 2002. – С.4-7.
6. Рогожин М.В. Информационные технологии в системе политического управления / М.В.Рогожин // Информация, анализ, прогноз – стратегические рычаги эффективного государственного управления. Материалы III Международ. науч-практ. конф. – К.: УкрИНТЭИ, 2002. - С.37-39.
7. Рогожин М.В. Информационные технологии в системе политического управления / М.В.Рогожин // Информация, анализ, прогноз – стратегические рычаги эффективного государственного управления. Материалы III Международ. научю-практ. конф. – К.: УкрИНТЭИ, 2002. – С.37-39.
8. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики / В.Д.Бакуменко. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. –328 с.
9. Ставицька О. Моніторинг політичний / О. Ставицька // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю.Левенець (голова), Ю.Шаповал (заст.голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2012. – С. 464.
10. Саати Т.Л. Математические модели конфликтных ситуаций /Т.Л.Саати. – М.: Знание, 1977. - 356 с.
11. Proctor J.H. A Theoretical Basis for International Organization Change with Comments from a Thirty Year Perspective / J.H. Proctor // Journal of the Washington Academy of Science. –1992. -Vol. 82. - № 1. – P.123-134.
12. Гондюл В.П. Моделювання та прогнозування конфліктних і кризових явищ розвитку держави / В.П.Гондюл // Інформація, аналіз, прогноз – стратегіческие рычаги эффективного государственного управления: Материалы III междунар. науч.–практ. конф. – К.: УкрИНТЭИ, 2002. – С. 72-74.

УДК 323.28

В. Ю. Кравченко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ВПЛИВ АСИМЕТРИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ПОЛІТИЧНОГО НАСИЛЛЯ

Розглянуто основні закономірності використання асиметричної стратегії в рамках політичних відносин та їх вплив на трансформацію природи сучасного політичного насилля.

Ключові слова: асиметрія, політичне насилля, трансформація, нерівність.

Рассмотрены основные закономерности использования асимметричной стратегии в рамках политических отношений и их влияние на трансформацию природы современного политического насилия.

Ключевые слова: асимметрия, политическое насилие, трансформация, неравенство

The basic laws using asymmetric strategies within political relations and their impact on the transformation of the nature of modern political violence.

Keywords: asymmetry, political violence, transformation, inequality.

Стрімке зростання технологічного розриву, поглиблення дисбалансу військової могутності між воюючими сторонами, зростання кількості недержавних учасників конфлікту, приватизація війни призводить до трансформації природи і структури сучасного політичного насилля.

Все частіше учасники конфлікту вдаються до стратегії асиметричного застосування політичного насилля, прагнучи подолати структурну, технологічну, інформаційну, статусну та ресурсу нерівність і виявити вразливі місця супротивника. Дослідження теорії асиметричнополітичного насилля пов'язане з роботами Е. Макка, Т. Пола, Р. Томпсона, Д. Петреуса, Дж. Рекорда, К. Мітчелла Л. Дериглазової, К. Степанової, які виявили основні закономірності та парадоксальний характер сучасних насильницьких протистоянь. На думку Е. Макка, головну роль в трансформації сучасного політичного насилля відіграє ресурсно-силова